

Sygn. akt I ACa 510/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 października 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jerzy Bess (spr.)
Sędziowie:	SSA Robert Jurga SSA Marek Boniecki
Protokolant:	sekr.sądowy Katarzyna Rogowska

po rozpoznaniu w dniu 4 października 2017 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa K. N.

przeciwko Towarzystwu (...) S.A. w W.

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 13 lutego 2017 r. sygn. akt IX GC 588/15

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że powództwo oddala i odstępuje od obciążenia powoda kosztami procesu na rzecz strony pozwanej;

2. zasądza od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 8.044 zł (osiem tysięcy czterdzieści cztery złote) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Robert Jurga SSA Jerzy Bess SSA Marek Boniecki

Sygn. akt I ACa 510/17

UZASADNIENIE

Przedsiębiorca K. N., który na podstawie ogólnych warunków ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej operatora transportowego zawarł umowę z Towarzystwem (...) SA, domagał się od strony pozwanej zasądzenia kwoty 38.371 euro, stanowiącej równowartość utraconego ładunku, do przewiezienia którego powód zobowiązał się względem nieuczestniczącej w sporze zagranicznej firmy (...).

Strona pozwana wносиła o oddalenie powództwa zarzucając powodowi rażące niedbalstwo jako rzeczywistą przyczynę szkody.

Sąd Okręgowy w Krakowie zaskarżonym wyrokiem z dnia 13 lutego 2017 r. sygn. akt IX GC 688/15:

- I. zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 38.371 euro z ustawowymi odsetkami od 3 lipca 2014 r. do dnia zapłaty;
- II. zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda koszty procesu w kwocie 3.617 zł;
- III. nakazał ściągnąć od strony pozwanej na rzecz Skarbu Państwa kwotę 8.044 zł tytułem opłaty od pozwu, od której powód był zwolniony.

Sąd Okręgowy w rozważaniach prawnych wskazał następujące motywy swego rozstrzygnięcia:

Zgodnie z brzmieniem o.w.u., na podstawie których strony zawarły umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej, ubezpieczyciel zobowiązał się do zapłaty odszkodowania przysługującego osobom trzecim względem powoda za nienależyte wykonanie usług, polegających w szczególności na zawieraniu umów o przewóz.

Nawiązywanie kontaktów handlowych w przedsiębiorstwie powoda następowało i następuje poprzez internetowe platformy wymiany informacji o wolnych ładunkach i pojazdach ciężarowych. T.przy zawieraniu ubezpieczenia o to jednak nie pytała.

W tej sytuacji na podstawie art. 815 § 1 k.c. należało dojść do wniosku, że strona pozwana objęła ochroną ryzyka wynikające z nawiązywania przez K. N. kontaktów z podmiotami oferującymi usługi przewozowe w sieci, w tym z osobami, które powodowi mogły nie być znane, a co za tym idzie objęła ochroną zdarzenia wynikające z przekazania niezidentyfikowanym podmiotom informacji umożliwiających odebranie towarów od nadawców.

Poprzez platformę internetową doszło do nawiązania kontaktu pomiędzy powodem a firmą zagraniczną (...), która na zasadzie uregulowanej w Konwencji CMR odpowiedzialności przewoźnika zobowiązała się względem wysyłającego J. A. s.r.o do przewiezienia dla odbiorcy we Francji ładunku o wartości 38 371,37 euro. Wobec braku własnych środków transportu przedsiębiorstwo (...) powierzyło przewóz powodowi.

Poprzez platformę internetową K. N. nawiązał kontakt z osobą, która powołując się na zamieszczone w sieci zaświadczenia, jak się później okazało fałszywe, podawała się za węgierskiego przedsiębiorcę używającego w obrocie oznaczenia (...).

Na podstawie zlecenia spedycyjnego wystawionego dla (...), o którym powód poinformował swojego zleceniodawcę, firma (...) spowodowała, że towar został wydany kierowcy pojazdu nr (...) Przesyłka zaginęła, a sprawców kradzieży nie znaleziono.

Wysyłający J. A. s.r.o., jako uprawniony na podstawie art. 17 Konwencji CMR do uzyskania równowartości utraconego towaru od zleceniobiorcy, obciążył przedsiębiorstwo (...) kwotą 38 371,37 zł.

Odpowiedzialność cywilna K. N. oraz wysokość szkody nie budzą wątpliwości ubezpieczyciela, który ograniczając zarzut do rażącego niedbalstwa w rzeczywistości przeczy zaistnieniu wypadku ubezpieczeniowego.

Powyższe wynika z dokonanej przez T.interpretacji o.w.u., która wyłącza spod ochrony ryzyko wynikające z powierzania transportów drogą internetową.

W związku z tym, że ustalenia sądu w tym przedmiocie są odmienne, na podstawie art. 822 k.c. zasądzono należność główną, wraz z odsetkami (art. 48 1kc).

O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c.

Pozwany apelacją zaskarżył wyrok w całości, zarzucając mu naruszenie przepisów prawa:

1. procesowego, a to art. 328 § 2 k.p.c. poprzez brak odniesienia się w uzasadnieniu wyroku do zarzutu pozwanego dotyczącego rażącego niedbalstwa po stronie powoda oraz zarzutu braku odpowiedzialności strony pozwanej poprzez wyłączenie ochrony ubezpieczeniowej na skutek powierzenia ładunku osobie nieuprawnionej. Sąd nie wyjaśnia dlaczego nie uznał zachowania pracowników K. N. za rażąco niedbale oraz nie zbadał czy strona powodowa dopełniła ciężących na jej obowiązków w zakresie organizacji przewozu oraz zapewnienia bezpieczeństwa przewożonemu ładunkowi. Ponadto Sąd w ogóle nie odniósł się do zarzutu wyłączenia ochrony ubezpieczeniowej i nie objęcia zakresem ubezpieczenia czynności przewozu zlecenie powoda przez Węgierska spółkę (...);

2. procesowego tj. art. 217 § 1 k.p.c., w związku z art. 232 k.p.c., poprzez oddalenie prawidłowo zgłoszonego wniosku o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z akt postępowania toczącego się w Prokuraturze Rejonowej (...)W. (...)pod sygn. 2Ds. 264/15 tj. oraz akt Prokuratury Powiatowej w G. na W. z (sprawa prowadzona pod nr: (...).) niezbędnych do dokonania ustaleń w zakresie zgłoszonego zarzutu dotyczącego rażącego niedbalstwa po stronie powodowej;

3. materialnego, a to art. 805 k.c. w związku z par. 4 ust. 1 i 2 OWU, a to przez przyjęcie przez Sąd Okręgowy, że (...) S.A. w W. udzielało ochrony ubezpieczeniowej powodowi, podczas gdy ochroną ubezpieczeniową pozwany obejmuje przewoźników wykonujących przewóz towarów na podstawie listu przewozowego CMR, w którym są zamieszczone dane ubezpieczającego, w tym wypadku K. N., tj. nazwa i adres. Pozwany wskazuje, iż dane ubezpieczającego, dokonującego przewozu przesyłek nie zostały wpisane do listu przewozowego CMR, co powoduje wyłączenie ochrony ubezpieczeniowej (...) S.A. w W.;

4. materialnego, a to art. 805 k.c. w związku z par w 6. pkt 2. 1. B. OWU, a to przez przyjęcie przez Sąd Okręgowy, że (...) S.A. udzielało ochrony ubezpieczeniowej powodowi, podczas gdy ochrona została wyłączona z uwagi na to iż, kradzież ładunku została dokonana na szkodę powoda przez celowe działanie osoby nieuprawnionej. Zgodnie z ogólnymi warunkami ubezpieczenia pozwany nie odpowiada za szkody powstałe w wyniku wydania ładunku osobie nieuprawnionej (§6 pkt 2. 1. B. OWU), jaką okazał się być kierowca ciągnika, który odebrał ładunek z Czp.;

5 materialnego, a to art. 805 k.c. w zw. z § 13 ust. 9 OWU Odpowiedzialności Cywilnej Operatora Transportowego, poprzez jego niezastosowanie, a w konsekwencji nie uwzględnienie, że od wysokości należnego odszkodowania T.potrąca kwotę (franszyzę redukcyjną), której wysokość określa się w umowie ubezpieczenia. W polisie ubezpieczeniowej nr (...) strony umowy ubezpieczenia określiły franszyzę redukcyjną na 400 USD;

6. naruszenie przepisów prawa materialnego, a to art. 817 k.c. poprzez ustalenie początkowej daty naliczania odsetek na dzień 3 lipca 2014 r., podczas gdy szkoda w majątku powoda powstała w dniu 13 lutego 2017r. Do tej chwili roszczenia kontrahentów powoda wobec niego pozostawały sporne, a więc ewentualne przyjęcie odpowiedzialności przez (...) S.A. przed 13 luty 2017r. byłoby przedwczesne.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty pozwana na podstawie art. 386 § 1 w zw. z art. 368 § 5 art. 386 § 1 w zw. z art. 368 § 5 wniosła o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania przed Sądem I Instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych;

2. zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania przed Sądem II Instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych

ewentualnie

o uchylenie orzeczenia w zaskarżonej części i przekazanie do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja jest uzasadniona.

Na wstępie należy wskazać na zasadność zarzutu naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. poprzez brak odniesienia się w uzasadnieniu wyroku do zarzutu pozwanego dotyczącego rażącego niedbalstwa po stronie powoda. Samo to, w połączeniu z wadliwą analizą umowy zawartej pomiędzy stronami polegającą na założeniu, że strona pozwana objęła ochroną ryzyka wynikające z nawiązywania przez powoda kontaktów z podmiotami oferującymi usługi przewozowe w sieci, winno skutkować uchYLENIEM wyroku i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania na mocy art. 386 § 4 k.p.c. Zgodnie bowiem z tą normą prawną sąd drugiej instancji może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania tylko w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy.

Jednakże nie to było podstawą rozstrzygnięcia Sądu II instancji. Apelacja, zmierzająca do zmiany zaskarżonego wyroku przez oddalenie powództwa, okazała się zasadna z innego powodu. Przede wszystkim rzeczą Sądu I instancji było dokonanie właściwej analizy zakresu umowy ubezpieczenia.

W tym kontekście zasadnym okazał się podniesiony w apelacji zarzut naruszenia prawa materialnego, a to art. 805 k.c. w związku z § 4 ust. 1 i 2 OWU, a to przez przyjęcie przez Sąd Okręgowy, że (...) S.A. w W. udzielało ochrony ubezpieczeniowej powodowi, podczas gdy ochroną ubezpieczeniową pozwany obejmuje przewoźników wykonujących przewóz towarów na podstawie listu przewozowego CMR, w którym są zamieszczone dane ubezpieczającego, w tym wypadku K. N., tj. nazwa i adres. Pozwany wskazuje, iż dane ubezpieczającego, dokonującego przewozu przesyłek nie zostały wpisane do listu przewozowego CMR, co powoduje wyłączenie ochrony ubezpieczeniowej (...) S.A. w W..

W zakresie wykładni powyższych przepisów należy przywołać pogląd prawny wyrażony w analogicznym stanie faktycznym przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 22.05.2009 r. sygn. akt III CSK 300/08.

Sąd Najwyższy wskazał, że spór nie dotyczył kwestii, czy powódka była przewoźnikiem wykonującym przewóz, gdyż to nie było przez pozwanego kwestionowane i nie stanowiło podstawy odmowy spełnienia świadczenia. Istotą sporu było zagadnienie, czy zaszedł przewidziany umową wypadek ubezpieczeniowy, który – stosownie do art. 822 § 2 k.c. w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia umowy ubezpieczenia – stanowiłby podstawę wypłaty odszkodowania. Sąd Najwyższy wskazał przy tym, że swoboda kształtowania stosunku umownego umożliwia ułożenie go w taki sposób, że ochroną ubezpieczeniową będzie objęta tylko odpowiedzialność cywilna ubezpieczającego powstała przy zachowaniu określonych wymagań dodatkowych. O zakresie odpowiedzialności pozwanego decyduje zatem treść umowy ubezpieczenia wykładana według zasady określonej w art. 12 ust. 4 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej. Postanowienia zawarte w § 4 ogólnych warunków ubezpieczenia, przyjętych przez strony, oznaczają granice odpowiedzialności umownej pozwanego, wskazując konkretne warunki, które muszą być spełnione, by ochrona ubezpieczeniowa powstała. Jednym z nich jest wykonywanie przez ubezpieczającego przewozu przesyłki „na podstawie listu przewozowego CMR wystawionego na ubezpieczającego”. W konsekwencji odesłanie do konwencji CMR zawarte w powyższym postanowieniu umownym, dotyczy jedynie kwestii, czy list przewozowy został w świetle tej konwencji wystawiony na powódkę, nie zaś tego, czy powódka była przewoźnikiem w rozumieniu jej przepisów.

Przyjęcie tej wykładni determinuje zakres rozpoznania i rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. W konsekwencji zadaniem Sądu II instancji jest stwierdzenie – przy uwzględnieniu warunków wynikających z § 4 ogólnych warunków ubezpieczenia odpowiedzialności operatora transportowego (dalej określanych jako „o.w.u.”) – czy zachodzi przewidziany umową wypadek ubezpieczeniowy, co zgodnie z przepisem art. 822 § 2 k.c. rodziłoby obowiązek wypłaty powódce przez stronę pozwaną odszkodowania.

W tym kontekście należy zauważyć, że powód w odpowiedzi na apelację, w replice na zarzuty pozwanego stwierdził, że bez znaczenia prawnego w świetle przepisów art. 47 ust. 3 prawa przewozowego, jak i art. 4 Konwencji CMR pozostaje także zarzut ewentualnego braku listu przewozowego CMR. Zgodnie z art. 47 ust. 3 prawa przewozowego: „Dowodem zawarcia umowy przewozu jest potwierdzony przez przewoźnika list przewozowy, którym może być także przekaz elektroniczny, wydruk komputerowy lub inny dokument zawierający dane określone w art. 38. Jeden egzemplarz

dokumentu otrzymuje nadawca" Z kolei zgodnie z art. 4 Konwencji: „Dowodem zawarcia umowy przewozu jest list przewozowy. Brak, nieprawidłowość lub utrata listu przewozowego nie wpływa na istnienie ani na ważność umowy przewozu, która mimo to podlega przepisom niniejszej Konwencji.”

List przewozowy jest jednym z dowodów zawarcia umowy przewozu (tak m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2006r., sygn. V CSK 59/05). Brak, nieprawidłowość lub utrata listu przewozowego nie wpływa na istnienie ani na ważność umowy przewozu, a co za tym idzie nie może stanowić o braku wyłączeniu odpowiedzialności ubezpieczyciela. W świetle powyższych przepisów oraz w świetle art. 6 i art. 9 Konwencji, wystawienie listu przewozowego nie jest przesłanką zawarcia umowy przewozu, treść tego listu jest wiążąca tylko w braku dowodu przeciwnego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego zarzut ten, podniesiony przez powoda, jest w istocie bezprzedmiotowy. Istotą bowiem tej sprawy nie jest fakt istnienia bądź wyłączenia odpowiedzialności ubezpieczyciela względem przewoźnika dokonującego przewozu w sytuacji braku, nieprawidłowości lub utraty listu przewozowego, lecz zakres tej odpowiedzialności, w sytuacji zlecenia przewozu przez ubezpieczonego przewoźnika osobie trzeciej, która dokonuje przewozu na podstawie wystawionego na tą osobę trzecią listy przewozowego.

W tym kontekście należy zauważyć, że brzmienie § 4 o.w.u. jest jednoznaczne i nie wymaga wykładni, O.w.u. w § 4 ust. 1 jednoznacznie stanowią, że ochrona ubezpieczeniowa dotyczy odpowiedzialności cywilnej ubezpieczającego dokonującego przewozu przesyłek zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi dotyczącymi wykonywania międzynarodowego transportu drogowego na podstawie listu przewozowego CMR wystawionego na ubezpieczającego. Zatem, o ile list przewozowy nie został wystawiony na ubezpieczającego, nie zostanie objęta ubezpieczeniem jego odpowiedzialność cywilna, jako przewoźnika w międzynarodowym transporcie drogowym.

Należy dostrzec, że Sąd Najwyższy w przytoczonym powyżej orzeczeniu nie wykluczył możliwości objęcia ubezpieczeniem dodatkowych sytuacji. Jednakże wyraźnie podkreślił, że swoboda kształtowania stosunku umownego umożliwiła ułożenie go w taki sposób, że ochroną ubezpieczeniową będzie objęta tylko odpowiedzialność cywilna ubezpieczającego powstała przy zachowaniu określonych wymagań dodatkowych. Z uwagi na cel umowy ubezpieczenia, jakim jest zapewnienie ubezpieczającemu rzeczywistej ochrony, konieczne jest, aby umowa lub stanowiące jej część ogólne warunki ubezpieczenia precyzowały, w sposób nie budzący wątpliwości już w chwili zawarcia umowy, jakie zdarzenia są, a jakie już nie są objęte odpowiedzialnością zakładu ubezpieczeń.

W tym kontekście Sąd Apelacyjny z urzędu dopuścił dowód z umowy ubezpieczenia zawartej pomiędzy stronami na okoliczność zakresu odpowiedzialności ubezpieczyciela.

Z przedłożonego przez powoda oryginału polisy ubezpieczenia z dnia 28 czerwca 2013 r., będącej potwierdzeniem zawarcia umowy ubezpieczenia, wynika, że pomiędzy stronami doszło do rozszerzenia ubezpieczenia o klauzulę 1 – rozszerzenie ubezpieczenia o ryzyko rabunku.

Załącznik nr do o.w.u. zawiera klauzule. KLAUZULA Nr 1, która przewiduje możliwość włączenie odpowiedzialności cywilnej za szkody powstałe wskutek rabunku (rozboju). Na podstawie ust 1. niniejszej Klauzuli T.udziela ochrony ubezpieczeniowej przewoźnikom drogowym, o których mowa w OWU §§ 3, 4, z tytułu odpowiedzialności cywilnej za szkody rzeczowe powstałe wskutek rabunku (rozboju).

§3 o.w.u. odnosi się do ochrony ubezpieczeniowej w zakresie wykonywania krajowego transportu drogowego,

§4 precyzuje, że:

1. T.udziela ochrony ubezpieczeniowej w zakresie odpowiedzialności cywilnej ubezpieczającego dokonującego przewozu przesyłek:

- 1) zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi dotyczącymi wykonywania międzynarodowego transportu drogowego,
- 2) na podstawie listu przewozowego CMR, w którym są zamieszczone dane ubezpieczającego: nazwa (nazwisko) i adres.

Natomiast § 2 o.w.u. zawiera wyjaśnienie pojęć. Zgodnie z pkt 9 tego przepisu przez użyte w o.w.u. określenie **rabunek (rozbój)**, rozumie się: zabór mienia przez sprawcę w celu przywłaszczenia przy użyciu przemocy fizycznej lub groźby jej natychmiastowego użycia wobec ubezpieczającego, osób za które ponosi odpowiedzialność albo przez doprowadzenie ubezpieczającego lub tych osób do stanu nieprzytomności lub bezbronności.

Tak więc niniejsze zdarzenie stanowiące podstawę faktyczną powództwa, nie zostało objęte umową zawartą pomiędzy stronami, także z uwagi na podpisaną przez strony dodatkową klauzulę nr 1. Przewóz bowiem nie był dokonywany na podstawie listu przewozowego CMR, w którym są zamieszczone dane ubezpieczającego: nazwa (nazwisko) i adres, a ponadto, niezależnie od tego, do utraty ładunku nie doszło wyniku **rabunku (rozboju)** w rozumieniu u.w.u.

Dlatego też Sąd Apelacyjny orzekł jak w pkt 1 sentencji na mocy art. 386 § 1 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono jak w pkt 2 sentencji na mocy art. 98 § 1 k.p.c. według zasady odpowiedzialności za wynik procesu. Jednakże z tego tytułu zasądzono od powoda na rzecz pozwanego jedynie kwotę 8.044 zł tytułem zwrotu opłaty od apelacji. W pozostałym zakresie na mocy art. 102 k.p.c. odstąpiono od obciążenia powoda obowiązkiem zwrotu pozwanemu kosztów procesu - zastępstwa za obie instancje. Za taką decyzją w oceni Sądu Apelacyjnego przemawia trudna sytuacja finansowa powoda, a nadto w zakresie kosztów zastępstwa w postępowaniu apelacyjnym, fakt podniesienia przez pozwanego zarzutu, z powołaniem się na argumentację w przytoczonym powyżej orzeczeniu Sądu Najwyższego, dopiero w apelacji.

SSA Marek Boniecki SSA Jerzy Bess SSA Robert Jurga